

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 35 (9410) | Воскресенье, февраль 10, 1974 чыл | 1925 чылда үндээлтгенин | Өргөө 2 кол.

Көдээ школа шалыпчы ишти - беш чылга!

Бисте чуртувас улус өөредилгезиниң бүгү чалыгы хөгжүдүзүнчө партия болгаш чазаткыч сагыш салышкыны доктаамал. Оң база бир илерели СЭКП ТН-ның болгаш ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң «Көдээниң ишти билги школарының амылдар байдалын экинчилер хемчелер дугайында» доктаалы болур.

Улус өөредилгезиниң улам ыңай хөгжүдүзүнчө, ылаңгыя көдээ школаларның өөредилге-материалдык базазын быыгылаарының тодаргай сорулгаларын ында айтыр турар. Амгы үениң чаз школа бажыңдарын, интернаттарын, башкылар бажыңдарын тудары, тус-тус эртемнериң кабинеттерин демирли, өөредилгениң техниктиг хөрөсөлдерин малбаа-биле амылдарын база айттыкан. Улуг амыл-агың бүрүзү ортумак школалыг болурун чутула деп көрүп турар.

Школарның өөредилге-материалдык базазын быыгылаары чалыгы практиктик хемчелерин бистиң республикада база ботландырып турары бидингир. Тоску беш чылдың эртен үш чылдарында республикада 5 муң кижи өөренчир чаз школа бажыңдарын ажыгалады кириген. Арыг-Учүлү, Алдан-Маадыр, Бүрен-Хем, Барлым дээш өскө-даа чаз школаларында уруглар өөргөп кирген.

Бө беш чылда чаз школа бажыңдарын тударына 11 миллион күрүнө хөрөгизин чарыгдары көрдүнгөн. Ол акша-хөрөгүн-биле 10 муң кижи өөренчир чаз школаларны тудар. Тываның Коолурда, Улуг-Хемниң Булуң-Төрөктө, «Ол Шышкы Тываның Суур-Черде, Кызыл хоорунуңуңа», «Ик-Тей» совхозта чаз школалары бо чалын ажыгалады кириген.

СЭКП ТН-ның болгаш ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң көдээ школа дугайында доктаалыг үндээлттэп, СЭКП Тыва обкомунунун буюзу болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели Тываның көдээ школаларының 1980 чылга чедир хөгжүдүзүнчө хамарышкан перспективтиг планын ажылап чыгарган. Ук планын бугаар көдээге 20 муң кижи өөренчир чаз школаларны тудар деп турар. Школаларны чаз дериглер, өөредилге-норгузуг материалдары, техниктиг хөрөглер-биле, ол ышкыш башкы кадрлар-биле таарымчалыг хандыраары планнаттыган.

Амгы көдээ суурга ортуман школаның ролу улуг болур уурлуг. Школаның амылыгың бүгү талагы деңгелинде маанизиң социал-экономиктиг болгаш культура амыдыралы бүдүүр-биле хамарыштыр.

Хөрөг школаларында калың чом чом ажылыг көдээ школалар бисте база бар. Таңдынын Владимирова, Зорбин, Бин-Хемниң Суш, Улуг-Хемниң Хайыранан дээш өскө-даа школа коллективтерин мактап болур. Школалык аныктарының коммунисттиг нижизидилгезин, оларны амыдыралга белет-кээриниң талазы-биле бо коллективтер эвээш эвес дуржулгалыг. Үстүңге адааныыс болгаш өскө-даа школаларның нижизитиргениниң колхоз, совхозтарның бүдүрүлгезинде, өскө-даа чутула улашкунда үлүүн кирип ажылап турарын көрүп болур.

Бүгү-ниити ортумак өөредилгеге шилчилген боттандыраар талазы-биле тус-тосу районларың башкылар коллективтери көдээниң малбан хей-ниитизи-биле эвээш эвес - ажылдары ыңгыны тодаргай. Тоску класска хулээп алышкынын хуузу бидин, школаның ара наар чорук эвээштен. Эрткен өөредилге чалында өөредилгениң бүгү-ле хөрөмлери-биле школаны аныктыраарың 86 хуузу ортуман эртерин чедип алган. Республиканың школаларында эртен чалын муң амыл башкы өөреникчилерниң багай демдек чок өөредилгезин боттандыраган.

Көдээ школаларың санитарлыг байдалы сөөлүг үеде экижиз, оларның шимдел-дарилигиз ышнарлыг апарган. Ортумак болгаш сес чыл школаларының чок неминде физика-чыл, химия-чыл, биология-чыл кабинеттерин дөзэп, школалык күш-ажылга нижизидилгезинче сагыш салышкынын улуг.

Башкыларның педагогика талазы-биле мергенчилер бидер, методика амылын сайжыраатгындар хемчелер чыл буур калыбы турар. Ол ышкыш көдээ школаларың хей неминде методика амылы, ада-нелер ортузунга педагогика пропагандазы көскү черки ээлеп берген.

Бин-Хемниң Тарлаг, Таңдының Элегес, Улуг-Хемниң Төр-галыг дээш өскө-даа көдээ школаларда нижизидилге амылы көрсүзү-биле экижиз, школалыканы В. И. Ленинниң амыдыралың болгаш амыл-чоруулгазының үлгер-чизинде, партияның болгаш совет улустун революцион болгаш күш-ажылчы чакчыларынче нижизидилгезин тодаргай систематизиргестигин. Школаларның пионер, комсомол организациаларының бо амылга киришкени экижиз.

Өөредилге-нижизидилгениң амылды көдээ школаларда органиктап турарында чөптөстөр база эвээш эвес. Чаа мурнакчы арга-дуржулганы малбаа-биле ажыгалаар, ону нөптөредир амыл кошкан. Коммунисттиг мөзү-шылгарга, замкы-чаңкы бидик культуразыңа, күш-ажылга уругларны нижизидилгениң бар аргаларын чамдан школалар ам-даа чедир ажылап шыдабайн турар.

Бүгү-ниити ортумак өөредилгеге шилчилген боттандырып турарында улус чөптөстөр бар. Көдээ школаларда өөредилгениң ара наар чорук эвээш эвес. Бүгү өөреникчилерниң 30 хуузу сес класс чедир өөренип бар чоруктар бисте бар. Оң-биле чөптөстөр өөреникчилерниң билиминде деңгелинче сагыш салышып онза чутула.

Школа наздыг уругларны өөредилгеге бүрүн хаара тудар амылды Улуг-Хем, Бай-Тайга, Наз-Хем, Чөн-Хемчиң район-нарга кошкан органиктап келген. Өвүр болгаш Тоюу район-нар өөреникчилер сагышың талазы-биле улус амыл-агың планын куусеттиз. Ол ышкыш Тес-Хем районун чамдан школалык директорлары өөреникчилер шимчээшкениң биди-жилгезин чуркуттайн турар. Ук районун көдээ Совет-тери школа наздыг уругларны чөдүп негелдеге дүштүр чөртүптай келген.

1973—74 өөредилге чалыңкы ийги, чартымың чедимиңкин-ниң хөдөөр дээш өөредилге-нижизидилге амылыңкы амылтыг арга-хөдөөрлерин калбарты, уругларның ханы болгаш бы-гы билгилерин чедип алырың сагыш салышып чутула.

Көдээ школаларың чедимиңкин амылдарың таарым-чалыг байдалы тургузары бүгү-ниити ортумак өөредилгени боттандыраарың даа бир көл үндөзин болур. Чер-чөрдө партия, совет, амыл-агың оларны улус өөредилге амыл-ачкылары-биле назды бо хөреке боттарыңкы үлүүн кирип уурлуг.

Тиилекчилерге туктарны тывыскаң

СЭКП обкомунун бюрору, республиканың Министрлер Чөвүлели болгаш облупрофвузун 1973 чылда мал ажылы-ның продукттарын бүдүрериниң база садарынын талазы-биле коммунисттиг чарыштын түңнелдерин чуталамык көр-гө.

Республиканың малчылары Бүгү-өвүдө коммунисттиг чарыштың идеологиян киришкеш, тоску беш чылдың шийтирлери чылды мал ажылының продукттарын бү-дүрер болгаш күрүнөгө садар талазы-биле планыг оналдаларын база хүдөөлөгери күүүсидирне эки түңнелдери чедип алганын демдеглей.

Республика күрүнөгө сүт садарының чыл планын 100,1 хуу, азыты — 101,6 хуу күүүсөк. Мыйык-жоа малдык бажың 2,6 хуу, хей болгаш өшкүзү 1,8 хуу өстүргөн.

Социалисттик чарыштын негелделерин районнар күүүсөт-пөтин барыдамыз, СЭКП обкомунун, Тыва АССР-ның Министрлер Чөвүлели болгаш облупрофвузундун ший-тирлери.

Январьның бедик көргүзүлгери

Тываның сүт комбинаты эрткен чылдык көргүзүл-гезин дооскаш, бо чалын оон-даа артык түңнелдери чедип алыр сорукутук өгөдөн. Алган бедик маддагыны күүүсидириниң маддагыны — чылдың өгөдөн, оң баш-тайгы хүнеринде өгөдөн кү-жешиниңниң амылдар дөзөрин комбинаттың амыл-чылдары, инженер-техниктиг амыл-чылдары эки билер болган озу амыдыралга мн-чаар ботландырыл-даа турар. 1974 чылдың январь айың бүдүрүлгө планын бүгү көр-гүзүлгө талазы-биле ажыр күүүсиди, пландан ажыр 58 муң рубльдиң продукттары бүдүрүп, чонга 40 тонна мал сарсаан, 215 тонна сүт бол-ган сүт аймагында кылган продукттарын артыкка берген.

Комбинаттың Кызыл бол-ган районнарда бүдүрүлгелеринде эвээш чарыгдарды, эки пымарлыг, хей продукттарын бүдүрер деп кыйгырганың ада-биле калбарган соци-алисттик чарышты дөзөтпөгү органиктаптың оларда күш-ажылдың бүдүрүлгезин үр-гүлчү өзүп, чал техника-нын тургузуп, ону долузуп-биле ажыгалаарын чедип алган. Күш-ажылдың бүдүрүлгезин эрткен чылдың январь айың дөдөзөгө 38,9 хуу өскөн бол-ган ай планында көрдүң-гезинде 18 хуу хей болуп ту-рар. Хөгжүлгелерин турала-ап алып белең кылдыр со-дудал каан сүт аймагың про-дукциямы бүдүрер эрткен чылдамында 4,5 катап өскөн.

— Бо чылды январь айың амылдың түңнели эртен-чи чылдың ол үең-биле дөдөзө-өгү болур.

СЭКП ТН-ның чамдан партияниң дөди школамыга февраль 8-те өвүдөшкөн республиканың Компартия-ларының ТН-ларың, партия крайкомларың болгаш об-комларың прорагала болгаш өгөткөмөңү болгаш кула-кындарың эртенчилерниң бир ай куруу доозуган. Марксист-ленинчи теорияның, СЭКП-ий иштика болгаш даштын политикамының, коммунисттиг экономикамың эртем-ге үдөөлөп баткарарың, партия тургузушкунуң болгаш партияның XXIV съездинин, СЭКП ТН-ның дөдөзөгү (1973 ч.) Планынунун шийтирлерин, Пленумга СЭКП ТН-ның Чидиге секретары Л. И. Брегневтиң чуту-азында айттыңан чүдөгө база түдөөлөгө холбаш-тыр идея-нижизидилгелер амылга, литературага база уран чүдөгө партияниң удуртулганың практикамың эң чутула айттыргаларын курстук дашкычлары көрдө.

СЭКП ТН-ның Политбюро кайгытууга негелдештир, СЭКП ТН-ның секретарлары П. И. Демичев, Б. Н. Пономарев, СЭКП ТН-ның секретары И. В. Каштанов, К. Ф. Катуп-шев, ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының орданың, ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң эртем болгаш техника талазы-биле Күрүгө комитетинин даргазы В. А.

Кирваллин, СЭКП ТН-ның кидис эрелекчилери Н. И. Са-ввинкин, В. Ф. Шауро, «Правдыны» кол редактору М. В. За-мянин, Молдавияның КП ТН-ның бирги секретары И. И. Бодол, СЭКП-ның Краснояр крайкомунун бирги секретари С. Ф. Мезенцов, ССР-нің Ортемлер академиямың ор-галачы президенти, академик П. И. Федосеев, министр-стваларың, ведомстваларың, чогадыкчы эвезделериң, парлаада ортанларың удуртуучулары дыңкычларга илеткелдер болгаш лекциалар кылган.

Өөредилге үеңде кидилстерин амылдың дуркузламы-биле солукташ, беш чылдың дөрткү чалымың даалгаларың дөдөр болгаш ажыр күүүсидири даш бүгү-үдүстү социа-листтиг чарышты улам калбартырың хөрөгте пропаганда-лык, агитациянык, культуранык сорулгаларың чуталамык. Дыңкычлар Москваның болгаш Москва областың чамдан партия комитеттеринин идеология амылдың органиктап турары-биле, төп солунарың, журналдарың амыл-биле таанышкан, совет культураның сургагы амыл-агыңчылар— чогаалчылар, чуркуздар, композиторлар, кинематографис-тер-биле учурашканнар.

КЫЗЫЛДА БОЛГаш РАЙОННАРА

Чылдың баштайгы БАЗЫМЫ Тоску беш чылда улус амыл-агыңың хөгжүдүлгезиниң сорулгаларың шийтирлө-дөгө тодардык чылды «Тыва кобальт» комбинаты-ның коллектив шудургу амылдан өгөдөн. Январь айың бүдүрүлгө талазы-биле ажыр күүүсөк. Продукция бүдүрериниң планын 105 хуу, ону сайгарарың планын 116 хуу күүүсөк дөдөгө үдөтүрүгө хей-хой тона кол-лективтерге кобальт бол-гаш нийсадык белектер бер-ген. 5 миллион 844 муң ки-реватт-чак электрэнергияны ажылап кылганы дөдө, өскө-даа бүдүрүп ажылдардыр.

— Комбинат эрткен чыл-дарда чамдан чөптү-даа чылдамызың ужурун дап бергелерге төбөриң тур-ган болгаш — деп, оон план мэдээлериң көрүлгөң эш Москвага чыгардым. Чаа чылдың өгөдөн-биле руда ты-варын көүдөспө, чал техно-логияны ийиңдөөн, күш-ажылды бүдүрүлгезин беле-деннелик амыл-агыңың январь айың бүдүрүлгө талазы-биле күүүсөк оң. Руда тыва-рымың планы 104 хуу күүүсөт-тинген, күш-ажылдың бүдү-рүлгезин эртен чылдың ол үең-биле дөдөзөгө 24 хуу өскөн. Цехтер бүрүзү пла-нын даалгаларың төлөткө-дө ботландырып турар. Ылаңгыя гидрометаллургия, дап болгаш энергетиктер эки көргүзүлгө болган.

Тываның өвүгү металлур-гиямың баштайгы бүдү-рүлгезинде мурунчыл, докта-мал ден-десе амылдар тур-рар бригадалар кайы хей. Гидрометаллургия пегинде У. Гусевтиң, И. Күдөр-оол-дун, К. Оновун бригадалары эртен айда өң бедик түдөөл-дөргү ажылап.

Хову-Ажылың дагымыры, металлургия чыл эртенде өгөдөн бедик темплерни кудулатпас сорукутук күш-ажылчы ээлепте туржун ту-рар.

Баштайгы чылдың өгө-дөн чылдың бажымың бар-дын турар.

О. ИРГИТ. Бо чурукта аппарат цени-де сүт хайыңдарың, соодук болбааырадыр амылды баш-карып турар коммунисттиг күш-ажылдың шимчилери «Олга Захаровна БЛОЖИНА биле Устинья Дмитриевна СУХНЕВА оларны башка-рыла пултузуңада турарың көргөскөн.

А. СОДУНАМНЫҢ фотоу. Чылдың баштайгы БАЗЫМЫ

ЧАА БАЖЫҢЧЕ КӨШКЕН

Кызылдың төп электр-станциямың амыл-агыңчы-лары болгаш туудуучулары чурттар чаз бажыңны ажы-лаага кырген. Беш кагы, адаанда үстүрү баранары-ның магыны бар ол чурттал-га бажыңыңа 64 өг-бүзө чурттар.

Чаа кварталар алгаварың арамында ТЭС-тиң хоорун

Удуртукчу партияжи кадрларның өөредилгези

Тиилекчилерге туктарны тывыскаң

СЭКП ТН-ның чамдан партияниң дөди школамыга февраль 8-те өвүдөшкөн республиканың Компартия-ларының ТН-ларың, партия крайкомларың болгаш об-комларың прорагала болгаш өгөткөмөңү болгаш кула-кындарың эртенчилерниң бир ай куруу доозуган. Марксист-ленинчи теорияның, СЭКП-ий иштика болгаш даштын политикамының, коммунисттиг экономикамың эртем-ге үдөөлөп баткарарың, партия тургузушкунуң болгаш партияның XXIV съездинин, СЭКП ТН-ның дөдөзөгү (1973 ч.) Планынунун шийтирлерин, Пленумга СЭКП ТН-ның Чидиге секретары Л. И. Брегневтиң чуту-азында айттыңан чүдөгө база түдөөлөгө холбаш-тыр идея-нижизидилгелер амылга, литературага база уран чүдөгө партияниң удуртулганың практикамың эң чутула айттыргаларын курстук дашкычлары көрдө.

СЭКП ТН-ның Политбюро кайгытууга негелдештир, СЭКП ТН-ның секретарлары П. И. Демичев, Б. Н. Пономарев, СЭКП ТН-ның секретары И. В. Каштанов, К. Ф. Катуп-шев, ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының орданың, ССР-нің Министрлер Чөвүлелиниң эртем болгаш техника талазы-биле Күрүгө комитетинин даргазы В. А.

Кирваллин, СЭКП ТН-ның кидис эрелекчилери Н. И. Са-ввинкин, В. Ф. Шауро, «Правдыны» кол редактору М. В. За-мянин, Молдавияның КП ТН-ның бирги секретары И. И. Бодол, СЭКП-ның Краснояр крайкомунун бирги секретари С. Ф. Мезенцов, ССР-нің Ортемлер академиямың ор-галачы президенти, академик П. И. Федосеев, министр-стваларың, ведомстваларың, чогадыкчы эвезделериң, парлаада ортанларың удуртуучулары дыңкычларга илеткелдер болгаш лекциалар кылган.

Өөредилге үеңде кидилстерин амылдың дуркузламы-биле солукташ, беш чылдың дөрткү чалымың даалгаларың дөдөр болгаш ажыр күүүсидири даш бүгү-үдүстү социа-листтиг чарышты улам калбартырың хөрөгте пропаганда-лык, агитациянык, культуранык сорулгаларың чуталамык. Дыңкычлар Москваның болгаш Москва областың чамдан партия комитеттеринин идеология амылдың органиктап турары-биле, төп солунарың, журналдарың амыл-биле таанышкан, совет культураның сургагы амыл-агыңчылар— чогаалчылар, чуркуздар, композиторлар, кинематографис-тер-биле учурашканнар.

Тоску беш чылда улус амыл-агыңың хөгжүдүлгезиниң сорулгаларың шийтирлө-дөгө тодардык чылды «Тыва кобальт» комбинаты-ның коллектив шудургу амылдан өгөдөн. Январь айың бүдүрүлгө талазы-биле ажыр күүүсөк. Продукция бүдүрериниң планын 105 хуу, ону сайгарарың планын 116 хуу күүүсөк дөдөгө үдөтүрүгө хей-хой тона кол-лективтерге кобальт бол-гаш нийсадык белектер бер-ген. 5 миллион 844 муң ки-реватт-чак электрэнергияны ажылап кылганы дөдө, өскө-даа бүдүрүп ажылдардыр.

— Комбинат эрткен чыл-дарда чамдан чөптү-даа чылдамызың ужурун дап бергелерге төбөриң тур-ган болгаш — деп, оон план мэдээлериң көрүлгөң эш Москвага чыгардым. Чаа чылдың өгөдөн-биле руда ты-варын көүдөспө, чал техно-логияны ийиңдөөн, күш-ажылды бүдүрүлгезин беле-деннелик амыл-агыңың январь айың бүдүрүлгө талазы-биле күүүсөк оң. Руда тыва-рымың планы 104 хуу күүүсөт-тинген, күш-ажылдың бүдү-рүлгезин эртен чылдың ол үең-биле дөдөзөгө 24 хуу өскөн. Цехтер бүрүзү пла-нын даалгаларың төлөткө-дө ботландырып турар. Ылаңгыя гидрометаллургия, дап болгаш энергетиктер эки көргүзүлгө болган.

Тываның өвүгү металлур-гиямың баштайгы бүдү-рүлгезинде мурунчыл, докта-мал ден-десе амылдар тур-рар бригадалар кайы хей. Гидрометаллургия пегинде У. Гусевтиң, И. Күдөр-оол-дун, К. Оновун бригадалары эртен айда өң бедик түдөөл-дөргү ажылап.

Хову-Ажылың дагымыры, металлургия чыл эртенде өгөдөн бедик темплерни кудулатпас сорукутук күш-ажылчы ээлепте туржун ту-рар.

Баштайгы чылдың өгө-дөн чылдың бажымың бар-дын турар.

О. ИРГИТ. Бо чурукта аппарат цени-де сүт хайыңдарың, соодук болбааырадыр амылды баш-карып турар коммунисттиг күш-ажылдың шимчилери «Олга Захаровна БЛОЖИНА биле Устинья Дмитриевна СУХНЕВА оларны башка-рыла пултузуңада турарың көргөскөн.

А. СОДУНАМНЫҢ фотоу. Чылдың баштайгы БАЗЫМЫ

ЧАА БАЖЫҢЧЕ КӨШКЕН

Кызылдың төп электр-станциямың амыл-агыңчы-лары болгаш туудуучулары чурттар чаз бажыңны ажы-лаага кырген. Беш кагы, адаанда үстүрү баранары-ның магыны бар ол чурттал-га бажыңыңа 64 өг-бүзө чурттар.

Чаа кварталар алгаварың арамында ТЭС-тиң хоорун

Хүлээлгени алган

Шийтирлери үшүк чылды Бай-Тайга районун «Төөл» совхозунун, Ээр-Хавак сүт-бараан фермамың коллек-тив сүтү бүдүрүлгезинде бол-ган садарының планларың ажыр күүүсөк. Эрткен чыл-дын ферма бар янөскө оналштыр 1826 кг сүтү саян, 100 пивестин 82 бызааны кам-галап алган. Мурунчыл саян-чылар Л. Мадыг, К. Сады, Р. Бадчей, Д. Ышкытай бар пивестин 1903-тен 2222 кг чедир сүтү сатпаанар.

Быза ажаакчылары Ир-гит Хемчиңиң, Иргит Дуун-оолдун ажыл-аңы фермалар маптадыгы. Олар бызаалары эки ажаак, чөмгөриң турар. Саачылар болгаш бызаа ажаакчылары бир өс-төк-дөк, быыгы сагылта-чурумуң. Олар неделя санымда эконо-миятык билгаларың үндөөл-гөдөр өөрөңөр болгумда ки-чээлдеп турарлар. Солун про-граммалыг кооперт чогадып алган, чархык турары Ба-рыын-Хемчиң районуң Ба-

чыр Кызыл тугун кайы-даа районуң тывыскас деп док-таалды айттыңан.

1973 чылдың түдөөл-биле коммунисттиг чарышты бедик көргүзүлгөни чедип алганы дөдө амыл-агыңдарың «УТКА 25 чылды совхоза, Чөн-Хемчиң районуң «Искра» кол-хоза СЭКП обкомунун, республиканың Министрлер Чө-вүлелиниң болгаш облупрофвузундун шийтирлери Кызыл тугун тыпысары шийтирлөп.

Чөн-Хемчиң районуң «Искра» колхозу СЭКП обко-мунун, Тыва АССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң болгаш облупрофвузундун шийтирлери Кызыл тугун СЭКП обком-унун бирги секретары Г. Ч. Ширпины тывыскас.

Улуг-Хем районуң «УТКА 25 чылды совхоза СЭКП об-комунун, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң болгаш облупрофвузундун шийтирлери Кызыл тугун СЭКП обком-унун көдөзө амыл-агың кидилдер эрелекчилери М. Е. Аб-рамов тывыскас.

де колхоз, совхозтар көрө-көргүлөр болуш сүт садарың көүдөктерин турар — деп, комбинаттың кол инженери эш Соменков биске чуталады. — Ол дөдөгө амыл-агыңдар эртен чылдамыңа дөдөзөгө сүт бүдүрерин көүдөк-тер дөзөна хөрөгчөлү тур-лар. Бир эвэ 1973 чылдың январь, февраль айларында биске 13—22 тонна сүт кирип турган болса, бистер ам оон ийиң катап хей сүт хүдөзөп ап тур бис. Сүт хей кирип ту-рум-на, хей продуциямы чөп-агың болгаш.

Сүт комбинатының элден үткүлүрү планымда кол хүдө-лөгө—беш чылдың контроль саннарың бугаар продуция бүдүрер, ону сайгарар, күш-ажылдың бүдүрүлгезин бедидер талазы-биле эртен үш чылдарга чедир күүүсөк дөдөгө чуртулгаларың бо чылды дол-узуп-биле чөптөзөңиң көрдүң-гезин. Бузулук күжешканың, бүгү бар аргалары сапак кылган план ийиңде болур-даа ужурдук. Комбинаттың бүдү-рүлгелери ону күүүсиди ты-

дар дөзөңиңе чылдың өгө-дөн чылдың бажымың бар-дын турар.

О. ИРГИТ. Бо чурукта аппарат цени-де сүт хайыңдарың, соодук болбааырадыр амылды баш-карып турар коммунисттиг күш-ажылдың шимчилери «Олга Захаровна БЛОЖИНА биле Устинья Дмитриевна СУХНЕВА оларны башка-рыла пултузуңада турарың көргөскөн.

А. СОДУНАМНЫҢ фотоу. Чылдың баштайгы БАЗЫМЫ

ЧАА БАЖЫҢЧЕ КӨШКЕН

Кызылдың төп электр-станциямың амыл-агыңчы-лары болгаш туудуучулары чурттар чаз бажыңны ажы-лаага кырген. Беш кагы, адаанда үстүрү баранары-ның магыны бар ол чурттал-га бажыңыңа 64 өг-бүзө чурттар.

Чаа кварталар алгаварың арамында ТЭС-тиң хоорун

АЖЫЛЫШУ КЫСТАР

Хөй. Бүгү күштү дүргө доозарың-че мөңөөш, чай-даа чок-тур бис — деп, ол ханымың.

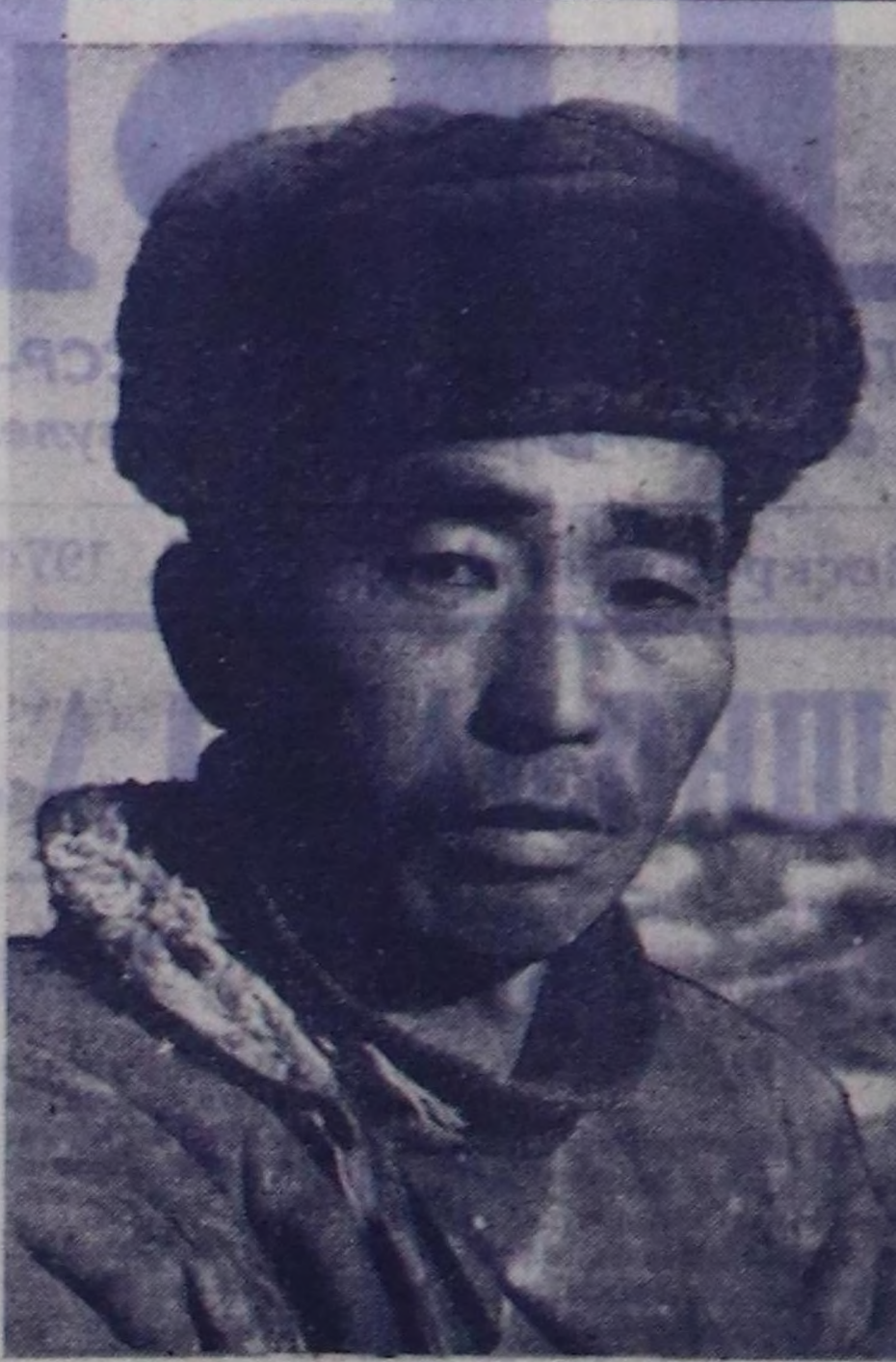
Мария Васильеваның брига-ды

ЧАРЫШТЫҢ ТИИЛЕКЧИЛЕРИНГЕ АЛДАР!

ХОЙЖУЛАР

1973 чылдың түңнелдери

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	100 хойдан алган хураган	Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	100 хойдан алган хураган
Ооржак Д. А.	«Алдан-Маалдыр» с-э	140	Адар-оол М. Л.	«Алдан-Маалдыр» с-э	102
Сафонов Н. П.	«Революциянын чалбыжы» с-э	137	Серен О. А.	«—»	102
Дажы-Намчал О. Ч.	«Алдан-Маалдыр» с-э	134	Хостал М. Б.	«—»	102
Дудар-оол М. С.	«Дуржулга станциязы	123	Чыртак-Хуна М. Б.	«—»	102
Монгуш М. Я.	«—»	123	Монгуш Б. Д.	«Чыраа-Бажы» с-э	102
Чанан С. К.	«Найрал» с-э	125	Омча О. Л.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг с-э	102
Лодай-оол Т. О.	Тока аттыг с-э	122	Алдын-оол О. М-Б.	«Искра» к-э	102
Долаан Т. Т.	«—»	121	Нордун-оол Х. С.	«Найрал» с-э	102
Сарыглар Э. Д.	«Алдан-Маалдыр» с-э	120	Биче-оол Ш. К.	«Күп-ажылдын хостуу» с-э	102
Салчак О. Н-Х.	«Мурнакчы» к-э	119	Соли Х. Э.	«Ак-Эрик» к-э	101
Важин Г. П.	«Революциянын чалбыжы» с-э	116	Хулар-оол Н. Д.	«Морен-Бүрен» к-э	101
Бауун-оол У. А.	«Найрал» с-э	115	Орамба О. О.	Тока аттыг с-э	101
Тана-Хереэ Ч. Х.	«—»	115	Медээ М. К.	«Алдан-Маалдыр» с-э	101
Солунам А. Б.	«Чыраа-Бажы» с-э	115	Эрес-оол Х. Б.	«Сүт-Хөл» с-э	101
Селен М. Ч.	«Х Улут Хураал» к-э	114	Шоюн-Нава С. Т.	«УТКА 25 чылы» с-э	101
Шырапай К. Ш.	«Улут-Хая» с-э	113	Суге-Маалдыр Х. Д.	«Тэлли» с-э	101
Биче-кыс М. Д.	Тока аттыг с-э	112	Биче-оол С. Т.	«Барлык» с-э	101
Ырыш М. С.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	112	Сайын Х. М.-С.	«Хемчик» с-э	100
Алдай-оол М. Б.	«Коммунизмдин хереди» к-э	110	Хомукчу С. С.	«Хемчик» с-э	100
Серен-оол О.	ССРЭ-нин 30 чылы аттыг с-э	110	Шимээ Ш. К.	«Морен» к-э	100
Чимит-оол С. А.	«Алдан-Маалдыр» с-э	110	Шимит Ш. К.	«—»	100
Чимит-оол С. Б.	«Алдан-Маалдыр» с-э	110	Төгус-оол М. С.	«Барлык» с-э	100
Данаурун Е. П.	«Чодураа» к-э	108	Ууртак Х. К.	«Шекээр» с-э	100
Белекмаа А. Б.	ССРЭ-нин 30 чылы аттыг с-э	108	Дамый Х. С.	«—»	100
Орусбай Ч. Е.	«Кара-Хая» к-э	108	Куулар Ч. Т.	«—»	100
Куулар М. Ч-Х.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	108	Попур-оол С. А.	«—»	100
Сырат Б. Ч.	«Чодураа» к-э	107	Эрес-оол Х. Н.	«Хемчик» с-э	100
Алж-Хэо О. Д.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	107	Комбу Н. Ч.	«Морен-Бүрен» к-э	100
Ооржак Т. Б.	«Өөк» с-э	107	Дамын Т. Б.	«Малчын» к-э	100
Суванди М. Д.	«Чодураа» к-э	106	Севек С. Д.	«Кызыл туз» к-э	100
Серен Д. Д.	«—»	106	Болунг Б. Б.	«Алдан-Маалдыр» с-э	100
Хайлак С. Ш.	«Алдан-Маалдыр» с-э	106	Алж-Хэо О. С.	«—»	100
Балдан Х. М.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг с-э	106	Данган-Кара О. И.	«—»	100
Чамырши Х. Д.	«Мурнакчы» к-э	106	Монгуш Б. А-К.	«—»	100
Олар Д. С.	«Алдан-Маалдыр» с-э	105	Дажы Д. Д.	«Сүт-Хөл» с-э	100
Орус Д. Б.	«Мурнакчы» к-э	105	Монгуш М. Б.	«—»	100
Намдаа О. С.	«Морен» к-э	105	Борбаан-оол О. Д.	«Чыраа-Бажы» с-э	100
Саян-оол О. К.	Тока аттыг с-э	104	Хокназай К. Э.	«—»	100
Дугар-оол Х. К.	«Сүт-Хөл» с-э	104	Седе Д. Д.	«—»	100
Седе С. Б.	«Чыраа-Бажы» с-э	104	Чола М. Д.	«—»	100
Кенден К. Л.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	104	Кара-Сал Д. Д.	«Большевик» с-э	100
Ооржак Л. Б.	«Искра» к-э	104	Куулар Ш. Д.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	100
Носок С. Б.	«Өөк» с-э	104	Балды К. Д.	«—»	100
Тойбу С.-Д.	«Мурнакчы» к-э	104	Шагтар-оол С. Ч.	«Улут-Хая» с-э	100
Шыдыраа Ш. Д.	«Шекээр» с-э	104	Санчы П. Д.	«Күп-ажылдын хостуу» с-э	100
Сырат Б. И.	«Чодураа» к-э	103	Чамын Ч. У.	«Х Улут хураал» к-э	100
Далар-оол М. С.	«Алдан-Маалдыр» с-э	103	Доржу Т. Р.	«УТКА 25 чылы» с-э	100
Чудуймаа С. Ч.	СЭКП XXII съездин аттыг с-э	103	Санчи Х.	«—»	100
Кызыл-оол М. Д.	«Найрал» с-э	103	Балдан С. С. Д.	«Идров аттыг с-э»	100
Адыл-оол Х. А.	«Тэлли» с-э	103	Сандуу С. Ч.	«Тэлли» с-э	100
			Адыл-оол И. Ч.	«Бай-Тал» с-э	100

Ондар Доржу хой кдарып беш чыл ажылдаан. Ол «Алдан-Маалдыр» совхозтуң мурнакчы хойжуларынын биразын. Хойжу тодарадыкчы дөртүк чылаа 100 хойдан-на 105 хураганга камгалап, бир хойдан 2,5 кг дүктү кыргып алдыр хулээнген.

Ондар Доржу, оон дуадакчы Ондар Менди-Байыр, салманшигтер Валентина биле Кири Ондар оларнын ажыл-иш чыы чоь. Малчыларнын колданында хой оодлаачкыны тутаткен турар. Аммыла 250 хой оодлаан. Чун хураганнар менди дөртүк турар.

Хойжу-кучка кажаазынын шунга чыгып, куртаг. Хураганнарны кеткелерде уруп, атылган. Мал чемы — ситен, суаа четчир.

Хойжу Ондар Доржу Шекээр бригаданынын анык хойжууу Сарыглар Чигант-оол-биле социалисттик жарышты.

В. АНДРЕЕВ.
ЧУРУКТА: Д. С. Ондар.
А. МЕЛЬНИКОВТУН фотосу.

ИНЕК КАДАРЧЫЛАРЫ

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	Ховукта немелде денди (грамм-биле)
Шингийн П. А.	«Хадын» к-э	1300
Тас-оол Х. Т.	«Шамбалыг» с-э	970
Федьяна А.	«Тилделег» к-э, Каа-Хем	840
Сылык В. И.	«Сунлык» с-э	830
Чагар-оол Д. М.	«Россия» с-э	822
Дага В. О.	«Хадын» к-э	800
Оюн А. Н.	«Революциянын чалбыжы» с-э	783
Даржаев Н. М.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Каа-Хем	740
Суйак С. С.	«Россия» с-э	722
Нарен М. П.	«Дуржулга станциязы	720
Кудрянец А. Ф.	«Сунлык» с-э	720
Бигае М. А.	«Коммунизмче орук» к-э, Каа-Хем	704
Коробейников Н. Т.	«Дуржулга станциязы	690
Веспалов А. В.	«Революциянын чалбыжы» с-э	689
Бакулин В. В.	«Ленинчи орук» с-э	680
Кадр-оол М. Т.	«Тилделег» с-э	680
Терешин В. И.	«Революциянын чалбыжы» с-э	646
Хоякнов Э. А.	«Коммунизмче орук» к-э, Каа-Хем	642
Бив-оол Х. Х.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	638
Салчан Н. Б.	«Сунлык» с-э	604
Терентьев В. С.	«Сунлык» с-э	604
Костин В. А.	«Тилделег» с-э	600
Килин Д. С.		
Толзат В.		

СААНЧЫЛАР

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	Бир инектен чылда сагган сүт
Долганова В. А.	«Көк-Тей» совхоз	3852
Рогов З. С.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	3840
Корзун Г. Г.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	3765
Гусайнова А. К.	«Көк-Тей» с-э	3764
Иванова Ф. А.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	3693
Семиранова Т. А.	«Кызыл тараачын» с-э	3577
Захарова А. А.	«Көк-Тей» с-э	3520
Конобеевская Т. З.	«Көк-Тей» с-э	3498
Кураскинова З. А.	«Көк-Тей» с-э	3456
Фойина Р. Ф.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	3410
Романова Л. Г.	«Кызыл тараачын» с-э	3390
Кочкина А. В.	«Көк-Тей» с-э	3352
Хайдылай Г. И.	«Көк-Тей» с-э	3291
Оюн М. К.	«Көк-Тей» с-э	3287
Иргит Н. С.	«Көк-Тей» с-э	3229
Брень Ф. А.	«Көк-Тей» с-э	3191
Торжу Н. А.	«Көк-Тей» с-э	3183
Сузальд Р. С.	«Көк-Тей» с-э	3189
Оюн Т. С.	«Көк-Тей» с-э	3160
Тенинкова Н. Ф.	«Көк-Тей» с-э	3156
Алдын-кыс М. Б.-С.	«Көк-Тей» с-э	3048
Федорова Н. Н.	«Көк-Тей» с-э	3039
Оюн Н. К.	«Көк-Тей» с-э	3039
Грудинина Л. М.	«Көк-Тей» с-э	3024
Дуктук О. Д.	«Көк-Тей» с-э	3082
Проконкина Е. Р.	«Көк-Тей» с-э	2995
Подаруева Л. Ф.	«Көк-Тей» с-э	2976
Нанчик Н.	«Көк-Тей» с-э	2946
Тимшина Н. П.	«Көк-Тей» с-э	2914
Куратина Г. И.	«Көк-Тей» с-э	2900
Дюбина А. И.	«Көк-Тей» с-э	2875
Ошпакова Н. Н.	«Көк-Тей» с-э	2872
Сенди К. С.	«Көк-Тей» с-э	2834
Селдиней З. А.	«Көк-Тей» с-э	2764
Шырап С. А.	«Көк-Тей» с-э	2763
Чадамба В. Б.	«Көк-Тей» с-э	2762
Биче-уруг О. С.	«Көк-Тей» с-э	2738
Бочкарева М. К.	«Көк-Тей» с-э	2725
Якунина Е. М.	«Көк-Тей» с-э	2698
Попова М. К.	«Көк-Тей» с-э	2691
Намылкина Г. С.	«Көк-Тей» с-э	2687
Сат А.	«Көк-Тей» с-э	2675
Ткаченко М. Ф.	«Көк-Тей» с-э	2674
Круглова Л. М.	«Көк-Тей» с-э	2661
Камбал З. Л.	«Көк-Тей» с-э	2645
Попова А. В.	«Көк-Тей» с-э	2635
Матвина Т. И.	«Көк-Тей» с-э	2613
Донган В. М.	«Көк-Тей» с-э	2604
Биче-кыс М. М.	«Көк-Тей» с-э	2598
Сат М. А.	«Көк-Тей» с-э	2598
Кыргыс Х. О.	«Көк-Тей» с-э	2553
Долаан К. А.	«Көк-Тей» с-э	2553
Гушкова Р. Л.	«Көк-Тей» с-э	2551
Донган Н. Д.	«Көк-Тей» с-э	2550
Волощина Н. А.	«Көк-Тей» с-э	2535
Монгуш В. Н.	«Көк-Тей» с-э	2533
Соломенникова В. Н.	«Көк-Тей» с-э	2529
Маалы Л. А.	«Көк-Тей» с-э	2518
Кыргыс Е. Т.	«Көк-Тей» с-э	2453
Чечен М. Д.	«Көк-Тей» с-э	2450
Бавыл В. А.	«Көк-Тей» с-э	2428
	«Көк-Тей» с-э	2424
	«Көк-Тей» с-э	2416
	«Көк-Тей» с-э	2411

ФЕРМАЛАР

Фамилиязы, ады, адаының ады	Фермалар	Ажыл-агый	Бир инектен сагган сүт
Махмутов М. М.	Кара-Булуң	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	3268
Горилый Е. В.	Төп	«Көк-Тей» с-э	2813
Доронин Д. С.	Турван	«Кызыл-Тараачын» с-э	2804
Шубин В. И.	Могай	«Саян» с-э	2676
Легиневская А. А.	Алаак	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	2333
Фогель Я. М.	Өөк	«Саян» с-э	2270
Алдын-кыс М. Б.-С.	Дөртүк	СЭКП-нин XXII съездин аттыг с-э	2264
Бардынов В. И.	Элегее	Тока аттыг с-э	2259
Дурнова З. Г.	Хадын	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	2207
Маценко А. И.	Кулузун	Тока аттыг с-э	2080
Оюн О. Д.	Төп	«Россия» с-э	2067
Рузаков Н. С.	«—»	«Дуржулга станциязы	2027
Ондар Ч. М.	Ак-Даш	«Алдан-Маалдыр» с-э	2031
Щенев Н. М.	Сумь	«Саян» с-э	1986
Ендин Д. С.	Быйгалан	«Хемчик» с-э	1940
Сагоян И. П.	«—»	«Революциянын чалбыжы» с-э	1896
Сүндүпей В. М.	Хүт	«Кызыл тараачын» с-э	1801
Горохов В. А.	Төп	«Тилделег» с-э	1769
Ульянкин Б. Т.	Чанзаш	«Өөк» с-э	1742
Сандан К. Ш.	Иптин-Хем	«УТКА 25 чылы» с-э	1733
Шериг-оол М. К.	Шык-Бажы	«Чыраа-Бажы» с-э	1731
Ойнарар Н. К.	Бижикти-Хая	«Барлык» с-э	1682
Ючкин Н. И.	Чаловка	«Өөк» с-э	1672
Алексеевко П. С.	Хадын	«Хадын» к-э	1660

ХОЙЖУ БРИГАДАЛАР

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	100 баптан алган хураган
Сырат К. Т.	«Революциянын чалбыжы» с-э	107
Ооржак С. А.	«Алдан-Маалдыр» с-э	106
Монгуш К. Ш.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	103
Оттук М. Д.	«Алдан-Маалдыр» с-э	102
Кокутенко М. Г.	Тока аттыг с-э	99
Шаравия Б. Д.	«УТКА 25 чылы» с-э	97
Бугаев В. М.	Тока аттыг с-э	97
Аксенов В. С.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	95
Шаравия Ш. Ш.	«Коммунизмдин хереди» к-э	94
Васильев П. А.	Тока аттыг с-э	91
Машаки М. Ч-Х.	«Октябрь 30 чылы» к-э, Чөөн-Хемчик	90
Чудуймаа С. Ч.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг с-э	90
Моп А. Т.	«УТКА 25 чылы» с-э	90
Алдын-оол С. С.	«Морен» к-э	88
Дамдын Б. С.	«Морен» к-э	87
Санников П. С.	«Дуржулга станциязы	86
Монгуш М. С.	«Алдан-Маалдыр» с-э	86
Ондар Д. Д.	«Сүт-Хөл» с-э	86
Суму Д. Д.	«Коммунизмче орук» к-э, Эрэин	86
Норбу С. С.	«Барлык» с-э	86
Мактар В. Ч-Х.	«Ак-Туруг» с-э	85
Кунтаа Б. Б.	«Коммунизмче орук» к-э, Эрэин	85

КУШАЖААКЧЫЛАРЫ

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	1973 чылда бир дагадан алган чуура
Оканыкина В. А.	«Көк-Тей»	221,6
Шевлак В. И.	«—»	221,6
Попонина Г. Г.	«—»	205,7
Кожкина Л. Г.	«—»	205,7
Абрамова М. Х.	«—»	200,6
Лыткина Л. А.	«—»	200,6

Сүт саалдазын элбекшидер

Сүт бүдүрерин көбүдөлдөр дөш социалисттик жарышты калбарыкан Чөөн-Хемчик районда «Сүт-Хөл» совхозтуң Кара-Чыраа, Ак-Тал, «Чыраа-Бажы» совхозтуң Шык-Бажы, Мамалик, Дөң-Терек сүт-бараан фермаларынын коллективтери инектерин кышып ажаалдазын элбектиген, үрө-түпөндөгү ажылдын көргүзө берген.

Күп-ажылчы саяачыларынын ачыманда район январда 133 тонна сүттү күрүнөгө саткан. Ол болза эрткен чылдын ол-ла үзүндүздүндөн 8 тонна хой болган азы: «Сүт-Хөл» совхоз — 5,1, «Чыраа-Бажы» — 3,6, СЭКП-нин XXII съездин аттыг совхоз 2,7 тонна, «Октябрь 30 чылы», «Искра» колхозтар 6 тонна сүттү хойну саткан.

Ындык болжаок чамдык ажыл-агыйлар сүт бүдүрерин эрткен чылгы денвалденден кудулаткан. Ылангыя 1973 чылда сүт саалдазын көбүдеткен, сүт садар чыл плавин экир күөстөкөн «Большевик» совхоз сүт бүдүрерин дыка өзөгөткен. Ол совхозтуң фермаларында силос чоң, инектер каткаң хову игилени чил турарындан сүт арбылдайын, харып ызыралган. Оң хараазы-биле совхоз 6,4 тонна сүттү эрткен чылдын ол-ла үзүндөн эвэшти бүдүргөн. Ак-Даш, Ортаа-Тал фермаларынын саяачылары концентрат эжелбейн турар дөш, «Алдан-Маалдыр» совхозтуң удур-тукчуларын чемелеп турары база чонтуг.

М. СЕВЕН.
«Шынык» корр.

БЫЗАА АЖААКЧЫЛАРЫ

Фамилиязы, ады, адаының ады	Ажыл-агый	Ховукта немелде денди (грамм-биле)
Болат А. Х.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг с-э	892
Шабалина М. И.	«Көк-Тей» с	

